

© Madeline Whitehead

Colson Whitehead, escriptor i professor universitari, va néixer el 1969 i ha crescut a Manhattan. Autor de diverses obres de ficció i assaig, va revolucionar l'escena literària estatunidenca amb *El ferrocarril subterrani* (Periscopi, 2017), una obra amb la qual va obtenir els prestigiosos National Book Award 2016 i el premi Pulitzer d'obres de ficció 2017. Això el va catapultar directament a l'exclusiva llista dels autors que han guanyat alhora aquests dos premis i entre els quals hi ha noms com William Faulkner, John Updike i Annie Proulx. Els seus articles, ressenyes i escrits han aparegut en diaris i revistes com *The New York Times*, *The New Yorker*, *New York Magazine*, *Harper's Bazaar* i *Granta*. Aquest 2020 ha obtingut el seu segon premi Pulitzer d'obres de ficció per *Els nois de la Nickel*, un èxit que abans d'ell només han aconseguit Booth Tarkington, William Faulkner i John Updike.

Laia Font i Mateu (Badalona, 1976) és llicenciada en traducció i interpretació i va cursar el postgrau en correcció lingüística a la Universitat Autònoma de Barcelona. Va arribar a la traducció després d'haver fet unes quantes voltes per diversos estudis i fal·leres vàries i, d'aleshores ençà, ha tingut la sort de traduir una bona pila de llibres de narrativa per a adults entre els que s'hi troben autors com Jo Nesbø, John le Carré, Jack Kerouac, Susanna Tamaro, David Nicholls, Holly Ringland, Katya Apekina o Dolores Redondo. També han passat per les seves mans obres d'assaig de Paul Preston, Isaiah Berlin i Carlo Rovelli, i llibres de narrativa infantil i juvenil de Rick Riordan, John Green, Geronimo Stilton o Roberto Piumini. Combina la traducció amb la correcció editorial i l'aprenentatge d'altres llengües.

Aminatta Forna, *The Guardian* – «M'agradaria recomanar a tothom que llegeixi aquesta novel·la. Demostra, d'una manera superba, com el racisme ha funcionat als Estats Units d'una forma codificada i autoritzada amb la intenció d'enriquir un grup a costa d'un altre.»

Philip Hensher, *The Spectator* – «Una novel·la dolorosament bona. Es tracta d'un llibre que hauria de ser recordat per l'elegància refinada del seu enfocament, per l'equilibri harmoniós i profundament emotiu entre les condicions reals i els requisits de l'art més excels i penetrant.»

Ron Charles, *The Washington Post* – «Quina novel·la tan summament pertorbadora! Fa miques la confiança que tenim en el triomf del bé i, en lloc d'això, ens mostra l'amarga veritat sobre l'experiment americà que encara dura avui dia.»

Barack Obama – «Espectacular! De lectura obligatòria.»

Deborah Dundas, *Toronto Star* – «Un llibre molt potent d'un dels grans escriptors nord-americans. Whitehead explica una versió de la història dels Estats Units que no us permetrà veure el país de la mateixa manera mai més. No llegireu cap llibre més intens ni escrit amb més elegància.»

Parul Seghal, *The New York Times* – «Colson Whitehead segueix creant pel seu compte un gènere clàssic americà. El relat no perd mai el control i les oracions són clares i fermes, com rems tallant l'aigua. Cada capítol endevina la tecla. Whitehead escriu amb seriositat i cura, administra les històries doloroses, reprimides. Les seves tries sobre el paper són ètiques i estètiques. El llenguatge corrent, la nitidesa de la seva prosa, permeten que el relat parli per si mateix. Whitehead havia escrit novel·les terrorífiques i apocalíptiques, però no n'hi ha

cap que assoleixi la desesperació de les històries reals que ens mostra aquí.»

Time – «Basat en la història real d'una escola de Florida, *Els nois de la Nickel* és un relat inoblidable que reafirma el talent de Whitehead i el situa com una de les veus més importants de la literatura americana.»

David Canfield, Entertainment Weekly – «*Els nois de la Nickel* consolida Whitehead encara més com un dels millors de la seva generació.»

Frank Rich, The New York Times Book Review – «Fins i tot si l'únic objectiu de Whitehead hagués estat destapar i mostrar un capítol amagat de terrorisme racial de la història americana, només això ja seria un èxit considerable. Però el que fa en aquesta novel·la, com ja va fer amb l'anterior, és molt més exigent. Hi aplica la potència d'un narrador fora del comú. L'elasticitat temporal d'*Els nois de la Nickel* és tan orgànica que només després d'acabar el llibre un s'adona que la narració abraça gairebé tot el segle passat i l'actual. Un escriptor com Whitehead, que desafia la suposició complaent que considera que d'alguna manera intuïm el que va succeir en el nostre passat, poques vegades ha semblat tan essencial.»

Maureen Corrigan, NPR.org – «Una obra mestra al quadrat, arrelada a la història i a la mitologia americana, i tot i així, dolorosament actual pel que fa a la visió de la justícia i del perdó erràticament negats. Una gran novel·la americana.»

Publishers Weekly – «Whitehead ens ofereix una anàlisi brillant de la història de la violència en una novel·la impressionant, de llenguatge impecable i d'una profunditat enlluernadora.»

Michael Schaub, NPR – «Una novel·la impressionant. Fa temps que sabem que Whitehead té un do per crear personatges inoblidables, i l'Elwood és una de les seves millors creacions. Les últimes pàgines del llibre són una destil·lació devastadora de la història que els ha precedit. És un final perfecte per a una novel·la perfecta. *Els nois de la Nickel* és un testimoni punyent i bell, un recordatori dolorós d'una "germandat infinita de nois trencats" i demostra sense cap mena de dubte que Whitehead és un dels novel·listes nord-americans més dotats de l'actualitat.»

Sam Sacks, *The Wall Street Journal* – «*Els nois de la Nickel* demostra la versatilitat dels dons d'un escriptor que és un virtuós. S'ha convertit en un dels millors novel·listes dels Estats Units.»

Keely Weiss, *Harper's Bazaar* – «Si pensaves que *El ferrocarril subterrani* era una obra magistral, espera't a llegir *Els nois de la Nickel*.»

The A. V. Club – «*Els nois de la Nickel* no és només un testimoni del racisme sistèmic. És una arqueologia del dolor.»

George Saunders – «Whitehead és un escriptor amb un talent descomunal, més versàtil que cap altre novel·lista nord-americà en actiu. Pot ser divertit, líric, satíric, solemne, el que sigui que l'obra necessiti.»

Colson Whitehead

Els nois de la Nickel

Traducció de l'anglès de Laia Font i Mateu

ANTÍPODA, 48

EDICIONS DEL PERISCOPI

Títol original: *The Nickel Boys*
© Colson Whitehead, 2019

Primera edició: setembre del 2020

© de la traducció: Laia Font i Mateu, 2020
© de la fotografia de la coberta: Neil Libbert/Bridgeman Images, 2020
© de la il·lustració de la coberta: Oliver Munday, 2019 (adaptada de la il·lustració de l'edició americana (Doubleday / PRH), del mateix autor.)
© de la il·lustració de les guardes: aiiiza / Adobe Stock, 2020
© de la fotografia de l'autor: Madeline Whitehead, 2017
© d'aquesta edició: Edicions del Periscopi SL, 2020

Publicat per Edicions del Periscopi SLU
info@periscopi.cat
Web: www.periscopi.cat
Facebook: www.facebook.com/Periscopi
Twitter: twitter.com/Ed_Periscopi
Instagram: @edicions_del_periscopi

Impressió:
Romanyà Valls
Sant Joan Baptista, 35
08789 - La Torre de Claramunt
Barcelona

Imprès a Catalunya – *Printed in Catalonia*

Edició a càrrec d'Aniol Rafel i Marta Rubirola
Disseny de la col·lecció, maquetació i disseny interior: Tono Cristòfol
Correcció: Rudolf Ortega, Óscar Lozano i Núria Saurina Eudaldo

Aquest llibre s'ha imprès amb un paper offset cru de vuitanta grams i ha estat compaginat amb la tipografia Caslon Pro en cos 12.

Dipòsit legal: B 12079-2020
ISBN: 978-84-17339-46-3

Tots els drets reservats. Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics.

Amb el suport del Departament de Cultura

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Per a en Richard Nash

PRÒLEG

Morts i tot els nois eren un problema.

El cementiri secret era a la banda nord del campus de la Nickel, en una mitja hectàrea amb clapes d'herba, entre l'antic graner i l'abocador de l'escola. Aquell camp s'havia fet servir de pastura a l'època en què l'escola tenia una vaqueria i venia llet als clients de la zona, una de les estratègies de l'estat de Florida per alleujar l'aportació dels contribuents en el manteniment dels nois. Ara els constructors del parc empresarial tenien previst que fos un espai d'esbargiment per a l'hora de dinar, amb quatre fonts i una glorieta de formigó per a actes ocasionals. El descobriment dels cossos va ser un costós contratemps per a la immobiliària, que esperava el vistiplau de l'estudi ambiental, i per a l'advocacia de l'estat, que feia poc havia tancat una investigació sobre els casos d'abusos. Ara calia engegar-ne una altra, determinar la identitat dels cadàvers i les causes de les morts, i no hi havia manera de saber quan podria enderrocar-se aquell coi de lloc, netejar-lo bé i esborrar-lo definitivament de la història, cosa que tothom esperava de feia temps.

Tots els nois sabien que aquell indret terrible existia. Va haver de ser una estudiant de la Universitat de Florida del Sud qui el mostrés a la resta del món, dècades després que hi llencessin el primer noi, lligat dins d'un sac de patates. En preguntar-li com havia descobert les tombes, la Jody va contestar: «La terra tenia alguna cosa estranya». El terreny enfonsat, les males herbes esmerlides. La Jody i els altres estudiants d'arqueologia de la universitat feia mesos que excavaven el cementiri oficial de l'escola. L'estat no podia desfer-se de la propietat fins que no se'n reubiquessin les restes adequadament, i els estudiants d'arqueologia necessitaven fer crèdits de treball de camp. Amb estaques i filferro van dividir l'espai en una quadrícula i es van posar a excavar amb pales de mà i maquinària pesada. Un cop van haver garbellat la terra, les cubetes van quedar plenes d'ossos i sivelles i ampolles de refresc, com un mostrari inescrutable.

El cementiri oficial, els nois de la Nickel l'anomenaven Boot Hill, «el turó de les botes», un nom tret de les matinals de cinema dels dissabtes de què havien gaudit abans que els enviessin a aquella escola i els exiliessin d'aquells passatemps. El nom va persistir, generacions després, entre els estudiants de la universitat, que no havien vist un western en la vida. Boot Hill era just a l'altre costat del gran pendent del campus nord. Les tardes lluminoses, les creus blanques de ciment que indicaven les tombes reflectien la llum del sol. En dues tercers parts de les creus hi havia el nom gravat; la resta estaven en blanc. La identificació no era fàcil, però la rivalitat entre els joves arqueòlegs feia que els progressos fossin constants. Els expedients de l'escola, si bé eren incomplets i desordenats, acotaven les pistes de qui havia estat WILLIE 1954. Les restes cremades s'explicaven

per l'incendi de la residència del 1921. Les proves d'ADN amb parents vius —aquells que els estudiants de la universitat havien pogut localitzar— van reconnectar els morts amb el món dels vius que havia continuat sense ells. Dels quaranta-tres cadàvers, set van seguir sense nom.

Els estudiants havien apilat les creus blanques al costat del jaciment. Un matí, quan van tornar a la feina, algú les havia fet miques.

Boot Hill va alliberar els nois un per un. La Jody s'havia emocionat quan, netejant amb la mànega uns objectes d'una de les rases, havia ensopegat amb les primeres restes. El professor Carmine li va dir que el més probable era que el petit os aflautat que tenia a la mà fos d'un os rentador o d'un altre animal petit. El cementiri secret la va rescabalar. L'havia descobert mentre voltava per la zona buscant cobertura. El professor va secundar el pressentiment de la Jody, tenint en compte les irregularitats que presentava el jaciment de Boot Hill: totes aquelles fractures i cranis rebentats, les caixes toràciques cosides a perdigonades. Si les restes del cementiri oficial ja feien sospitar, què devia haver passat als nois enterrats en un terreny sense senyalitzar? Al cap de dos dies, els gossos experts en la cerca de cadàvers i les imatges per radar ho van confirmar. Cap creu blanca, cap nom. Només ossos esperant que algú els descobrís.

—I d'això en deien escola —va dir el professor Carmine. Es poden amagar moltes coses sota terra, en mitja hectàrea de terreny.

Un dels nois o un parent ho va filtrar als mitjans. Després de tantes entrevistes que els havien fet, els estudiants ja tenien relació amb alguns dels nois, els quals els feien pensar en oncles malhumorats i en gent de pedra picada del

seu barri, homes que potser s'estovaven quan els arribaves a conèixer però que sempre conservaven aquell nucli dur. Els estudiants d'arqueologia els van parlar del segon cementiri, també en van parlar amb els familiars dels nens morts que havien desenterrat, i llavors una cadena de Tallahassee hi va enviar un reporter. Molts nois ja n'havien parlat, d'aquell cementiri secret, però com sempre havia passat amb la Nickel, no se'ls va creure ningú fins que no ho va dir algú altre.

La premsa nacional va recollir la notícia i la gent va poder veure com era realment el reformatori. Feia tres anys que la Nickel era tancada, cosa que explicava l'estat salvatge del terreny i el típic vandalisme adolescent. Fins i tot l'escenari més innocent —un menjador o el camp de futbol— resultava sinistre, sense que calgués retocar les imatges. Els vídeos eren inquietants. Les ombres s'arrossegaven tremoloses pels racons i cada taca o marca semblava de sang seca. Com si cada imatge que captava la càmera mostrés tota la naturalesa fosca de la Nickel; hi entrava la Nickel que es veia i en sortia la que no veia ningú.

Si passava això amb els indrets més inofensius, quin aspecte creieu que tenien els més inquietants?

Els nois de la Nickel sortien més barats que pagar una parella de ball i eren més rendibles, o això deien. Els últims anys, alguns antics alumnes havien organitzat grups de suport, es retrobaven a través d'internet i quedaven en cafeteries i McDonald's. O al voltant d'una taula de cuina a una hora de cotxe. Junts feien la seva pròpia arqueologia fantasma, excavaven en les dècades i restauraven a ulls humans els bocins i els objectes d'aquell temps. Cadascú amb les seves peces. «Ell solia dir: després passaré a veure't.» «Aquella escala que trontollava que baixava al soterrani de

l'escola.» «La sang em xipollejava entre els dits dins de les vambes.» Ajuntaven tots aquells fragments per confirmar una foscor compartida: si per a tu és veritat, és veritat per a algú altre, i ja no estàs sol.

En Big John Hardy, venedor de moquetes jubilat d'Omaha, mantenia el web dels nois de la Nickel amb les últimes notícies. Tenia els altres informats sobre la petició d'obrir una altra investigació i sobre com progressava la declaració de disculpa del govern. Un senyal digital que pampalluguejava feia el seguiment de la recaptació de fons per al monument de record que havien proposat fer. Si li enviaves a en Big John el relat sobre la teva època a la Nickel, ell el publicava amb la teva foto. Compartir l'enllaç amb la família era una manera de dir: és d'aquí d'on vaig sortir. Una explicació i una disculpa.

La trobada anual, aquest any la cinquena, era estranya i necessària. Ara els nois ja eren vells, amb dones i exdones i fills amb qui es parlaven o no, amb nets recelosos que de tant en tant els anaven a veure i d'altres que ho tenien prohibit. Havien aconseguit forjar-se una vida després de sortir de la Nickel, o bé no havien encaixat mai entre la gent normal. Eren els darrers fumadors de marques estranyes, havien fet tard per als programes d'autoajuda, sempre estaven a punt de desaparèixer. Morts a la presó, o podrint-se en habitacions que llogaven per setmanes, congelats al bosc després de beure aiguarràs. Es trobaven a la sala d'actes de l'Eleanor Garden Inn per posar-se al dia abans de sortir en processó cap a la Nickel, a fer la visita solemne. Hi havia anys que et senties prou fort per recórrer aquell camí de formigó, sabent que duia a un dels pitjors llocs de la teva vida, i n'hi havia que no. Evitar un edifici o mirar-lo de cara

depenia de les reserves d'energia que tinguessis aquell dia. En Big John publicava un article després de cada trobada per als qui no havien pogut.

A Nova York hi vivia un noi de la Nickel conegut pel nom d'Elwood Curtis. De tant en tant buscava l'antic reformatori a internet, per veure si hi havia novetats, però no anava a les trobades i no havia afegit el seu nom a les llistes, per moltes raons. De què servia? Homes adults. Què feien? Torns per passar-se els clínexs? Un d'ells va publicar un relat sobre la nit que va aparcar davant la casa de l'Spencer i es va passar hores observant les finestres, les siluetes de dintre, fins que es va desdir de venjar-se'n. S'havia fet una corretja de couro per utilitzar-la amb el superintendent. L'Elwood no ho va entendre. Si havia anat fins allà, ja podria haver arribat fins al final.

Quan van trobar el cementiri secret, però, va entendre que hi hauria de tornar. El grup de cedres de darrere el reporter li va retornar la cremor a la pell, el xisclet de les cigales. No era gaire lluny. No ho seria mai.

PRIMERA PART

CAPÍTOL U

L'Elwood va rebre el millor regal de la seva vida el dia de Nadal del 1962, encara que les idees que li va ficar al cap acabessin sent la seva perdió. *Martin Luther King at Zion Hill* era l'únic disc que tenia, i no sortia mai del tocadiscos. La seva àvia Harriet tenia uns quants àlbums de gòspel que només posava quan el món descobria una nova maldat a què sotmetre-la, i l'Elwood no tenia permís per escoltar els grups de la Motown o altres cançons de moda perquè eren massa llicenciosos. La resta dels regals d'aquell any van ser roba —un jersei vermell i mitjons— que va desgastar prou, però res no va suportar un ús tan constant com el disc. Cada ratllada i cruixit que va anar acumulant al llarg dels mesos era un senyal del seu aprenentatge i marcava les vegades que aprofundia en la comprensió de les paraules del reverend. La crepitació de la veritat.

No tenien televisor, però els discursos del doctor King eren una crònica tan vívida —contenien tot el que els negres havien estat i tot el que serien— que el disc era quasi tan útil com la televisió. Potser fins i tot més, i més majestuós,

com la imponent pantalla del Davis Drive-In, on havia anat dos cops. L'Elwood ho veia tot: africans perseguits pel pecat blanc de l'esclavitud, negres humiliats i sotmesos per la segregació, i aquella imatge lluminosa del que vindria, quan tots aquells llocs tancats a la seva raça s'obririen.

Els discursos s'havien enregistrat a tot arreu, a Detroit i a Charlotte i a Montgomery, i connectaven l'Elwood amb la lluita pels drets arreu del país. N'hi havia un, de discurs, que fins i tot feia que se sentís membre de la família King. Tots els nens havien sentit a parlar de Fun Town, hi havien anat o envejaven algú que hi havia estat. A la tercera pista de la cara A, el doctor King explicava que la seva filla tenia moltes ganes de visitar el parc d'atraccions de Stewart Avenue a Atlanta. La Yolanda ho suplicava als pares cada vegada que en veia el gran rètol des de l'autopista o l'anunciaven a la tele. El doctor King li va haver de parlar, amb aquella veu greu i trista, del sistema de segregació que deixava els nens i nenes de color a l'altre costat de la tanca. Li va explicar l'opinió errònia d'alguns blancs —no tots, però suficients— que hi donava força i significat. Aconsellava a la seva filla que resistís a la temptació de l'odi i l'amargor i li assegurava: «Encara que no puguis anar a Fun Town, vull que sàpigues que vals tant com tots els que hi poden entrar».

I l'Elwood també, ell valia tant com tots els altres. A tres-cents setanta quilòmetres al sud d'Atlanta, a Tallahassee. De vegades veia anuncis de Fun Town quan anava a veure els seus cosins a Geòrgia. Atraccions que et sotraguejaven i música alegre, nens blancs contents que feien cua per pujar a la muntanya russa Wild Mouse, per jugar al minigolf. Lligats al Coet Atòmic per viatjar a la lluna. Si

treies molt bones notes hi tenies l'entrada gratuïta, deien els anuncis, si el mestre hi estampava un segell vermell. L'Elwood treia tot excel·lents, i n'anava acumulant les proves per al dia que obrissin Fun Town a tots els fills de Déu, tal com prometia el doctor King.

—Hi entraré de franc cada dia durant un mes, ja ho veuràs —va dir a la seva àvia mentre, estirat al terra de la sala, resseguia amb el polze un tros desgastat de la catifa.

L'àvia Harriet havia rescatat aquella catifa del carreró de darrere l'Hotel Richmond després de l'última reforma. L'escriptori de la seva habitació, la tauleta de nit de l'Elwood i tres llums també eren rebutjalls del Richmond. La Harriet treballava a l'hotel des dels catorze anys, quan es va afegir a la seva mare a l'equip de neteja. Així que l'Elwood va començar a anar a l'institut, el director de l'hotel, el senyor Parker, va deixar clar que el contractaria de grum quan volgués, un nano espavilat com ell, però el blanc va quedar decebut quan el noi va començar a treballar a la tabaqueria Marconi. El senyor Parker sempre havia estat amable amb la família, fins i tot després d'haver de fer fora la mare de l'Elwood per haver robat.

A l'Elwood li agradava el Richmond, i el senyor Parker li queia bé, però afegir una quarta generació a la comptabilitat de l'hotel l'incomodava d'una manera que li costava d'explicar. Fins i tot abans de l'enciclopèdia. Quan era més petit, havent plegat d'escola, s'asseia damunt una caixa a la cuina de l'hotel i llegia còmics i llibres dels Hardy Boys mentre l'àvia feia les habitacions i escombrava el pis de dalt. Sense els pares, ella s'estimava més tenir el net de nou anys a la vora que no que s'estigués sol a casa. Veient-lo amb els homes de la cuina, pensava que aquelles tardes eren una mena

d'escola en si mateixes i que a ell li feia bé estar amb homes. Els cuiners i els cambrers el van prendre per mascota, jugaven amb ell a fet i amagar i repartien dubtosos consells sobre temes diversos: els hàbits dels blancs, com tractar una mossa de vida alegre, estratègies per amagar diners a casa. L'Elwood gairebé mai no entenia de què parlaven, però feia que sí amb ganes i llavors tornava a les històries d'aventures.

Passades les estones de més feina, de vegades l'Elwood desafiava els rentaplats a fer una cursa d'eixugar plats, i ells feien el numeret bonhomiós de quedar ben decebut davant la seva superioritat. Els agradava veure el seu somriure, la seva singular alegria cada cop que guanyava. Després el personal va canviar. Els hotels nous del centre es van endur treballadors, els cuiners anaven i venien, uns quants cambrers no van tornar quan la cuina va reobrir després de recuperar-se d'una inundació. Amb el canvi de personal, les curses de l'Elwood van passar de ser una novetat simpàtica a una entabanada maliciosa: els rentaplats més nous estaven avisats que el net d'una de la neteja et feia la feina si li deies que era un joc. Qui era aquell nano seriós que feia el dropo per allà mentre la resta es fotia un fart de treballar, i a qui el senyor Parker donava copets al cap com si fos un coi de cadellet, amb el nas enganxat al còmic com si se les mamés dolces? Els homes nous de la cuina donarien unes altres lliçons al jovenet. Lliçons que havien après sobre el món. L'Elwood no era conscient que la premissa de la competició havia canviat. Quan llançava un repte, tothom de la cuina procurava que no se li escapés el riure.

Tenia dotze anys quan va aparèixer l'enciclopèdia. Un dels ajudants de cambrer va entrar a la cuina arrossegant una pila de caixes i va cridar a tothom. L'Elwood s'hi va

afegir: era una enciclopèdia de diversos volums que un viatjant s'havia descuidat a l'habitació. Corrien llegendes sobre els objectes de valor que els blancs rics es deixaven a l'hotel, però no era habitual que el botí arribés a baix, als dominis del personal. En Barney, el cuiner, va obrir la caixa de dalt de tot i en va treure un volum enquadernat en couro de l'*Enciclopèdia Universal Fisher, l'Aa-Be*. L'hi va passar a l'Elwood, que es va sorprendre que pesés tant, un totxo de vores vermelles a les pàgines. El va fullejar, es va fixar en les paraules diminutes —*aede, Arquimedes, argonauta*— i es va imaginar al sofà de casa copiant les paraules que li agradaven. Paraules que semblaven interessants sobre el paper o que sonaven interessants en la pronúncia que n'imaginava.

En Cory, l'ajudant de cambrer, va dir que regalava la troballa a qui la volgués, que ell no sabia llegir i de moment no tenia previst aprendre'n. L'Elwood es va oferir. Tenint en compte la personalitat de la cuina, costava de creure que algú més la volgués. Aleshores, en Pete, un dels rentaplats nous, va dir que se la juguessin a una cursa.

En Pete era un texà matusser que feia dos mesos que treballava a l'hotel. L'havien contractat per netejar taules, però després d'uns quants incidents l'havien traslladat a la cuina. Anava mirant enrere quan treballava, com si tingués por que l'observessin, i no parlava gaire, però tenia un riure ronc que va fer que, amb el temps, els altres li dirigissin les bromes. En Pete es va eixugar les mans amb els pantalons i va dir:

—Abans del sopar tenim temps, si t'hi veus amb cor.

La cuina en va fer tota una competició. La més gran de totes. Algú va treure un cronòmetre i el va passar a en Len, el cambrer de cabells grisos que feia més de vint anys que treballava a l'hotel. Era molt meticulós respecte del seu

uniforme negre, i afirmava que sempre era l'home més ben vestit del menjador, que eclipsava els clients blancs. Amb la seva atenció pel detall, seria un àrbitre escrupolós. Van fer dues piles de cinquanta plats, després de remullar-los bé amb la supervisió de l'Elwood i en Pete. Dos ajudants de cambrer van fer d'assistents en el duel, preparats per passar draps secs quan ells en demanessin. A la porta de la cuina s'hi va col·locar un vigilant per si venia cap responsable.

Tot i que no solia fer el fatxenda, l'Elwood, que en quatre anys no havia perdut mai una competició d'eixugar plats, duia la confiança gravada a la cara. En Pete se'l veia concentrat. L'Elwood no percebia el texà com una amenaça, perquè l'havia guanyat en altres curses, i en Pete, en general, era un bon perdedor.

En Len va fer el compte enrere i van començar. L'Elwood seguia el mètode que havia anat perfeccionant amb els anys, mecànic i delicat. No li relliscava mai cap plat moll ni n'havia esberlat cap per haver-lo deixat sobre el marbre massa de pressa. Mentre els homes de la cuina els animaven, l'Elwood es va posar nerviós veient com creixia la pila de plats eixuts d'en Pete. El texà li duia avantatge, exhibia uns recursos desconeguts. Els espectadors s'exclamaven sorpresos. L'Elwood es va afanyar, empaitant la imatge de l'enciclopèdia a la sala de casa.

En Len va dir:

—Prou!

L'Elwood va guanyar per un plat. Els homes, cridant i rient, es van intercanviar unes mirades que ell interpretaria més tard.

En Harold, un dels ajudants de cambrer, li va donar un cop a l'esquena:

—Tu estàs fet per rentar plats, geni.

La cuina va riure.

L'Elwood va tornar el volum *Aa-Be* a la caixa. Era un premi de luxe.

—Te l'has guanyat —va dir en Pete—. Espero que et facin molt de servei.

L'Elwood va demanar al responsable de la neteja que digués a la seva àvia que se n'anava a casa. Es moria de ganes de veure la cara que faria quan veiés l'enciclopèdia a la prestatgeria, elegant i distingida. Tot encorbat, va arrossegar les caixes fins a la parada de l'autobús de Tennessee Street. Veure'l des de l'altra vorera —aquell noiet seriós que esbufegava mentre carregava el coneixement universal— era presenciar una escena que bé podria haver il·lustrat Norman Rockwell, si l'Elwood hagués tingut la pell blanca.

A casa, va enretirar els *Hardy Boys* i els *Tom Swift* de la prestatgeria verda de la sala i va obrir les caixes. Es va aturar a *Ga*, encuriós per veure com havien tractat *galàxia* els senyors intel·ligents de Fisher. Les pàgines estaven en blanc. Totes. Tots els volums d'aquella primera caixa estaven en blanc, excepte el que havia vist a la cuina. Va obrir les altres dues caixes mentre notava com se li anava escalfant la cara. Els llibres eren tots buits.

Quan va arribar, l'àvia va brandar el cap i li va dir que potser eren defectuosos, o exemplars de mentida que el venedor ensenyava als clients com a mostra, perquè veiessin com quedaria el conjunt a casa seva. Aquella nit, al llit, els pensaments li brunzien i feien tic-tac com un mecanisme. Va caure que l'ajudant de cambrer, que tots els homes de la cuina, ja sabien que els llibres estaven en blanc. I que havien fet comèdia.

Igualment va deixar l'enciclopèdia a la prestatgeria. Impressionava, fins i tot quan les cobertes es van començar a pelar amb la humitat. El cuiro també era fals.

La tarda següent va ser l'última que va passar a la cuina. Tothom parava massa atenció a la cara que feia. En Cory ho va provar amb un «Què et van semblar els llibres?», esperant una reacció. A l'aigüera en Pete feia un somriure que semblava que l'hi haguessin esculpit amb un ganivet. Ho sabien. L'àvia va estar d'acord que ja era prou gran per quedar-se sol a casa. Al llarg de l'època de l'institut, va estar donant voltes a la idea que els rentaplats sempre l'havien deixat guanyar. I pensar que n'estava tan orgullós, de la seva habilitat, per simple i poca-solta que fos. No va arribar mai a cap conclusió fins que va entrar a la Nickel, cosa que va fer inqüestionable la realitat d'aquelles competicions.